

ATSPĒRIENS LATVIJA
2030

Tematiskā darbnīca

CILVĒKKAPITĀLS UN IZGLĪTĪBA

Diskusijas materiāls

Latvijas iedzīvotāju skaits turpina samazināties, un sabiedrība arvien straujāk noveco. Šobrīd mēs katru mēnesi zaudējam 700–1000 cilvēku, un prognozes liecina, ka 2030. gadā iedzīvotāju vecumā virs 80 gadiem būs vairāk nekā pirmsskolas vecuma bērnu un puse iedzīvotāju būs vecāki par 45 gadiem. Ilgtspējīgas attīstības izaicinājums ir rast veidu, kā palielināt darbaspēka produktivitāti un nodrošināt dzīves kvalitāti apstākļos, kad pieaug iedzīvotāju novecošanās, emigrācija, demogrāfiskā slodze, kā arī samazinās skolēnu un studentu skaits mācību iestādēs. Pašlaik izvirzītie nacionāli stratēģiskie uzstādījumi tautsaimniecības izaugsmi un sabiedrības attīstību saista tieši ar cilvēkresursu attīstību. Neko nedarot, šie procesi neizbēgami mazinās Latvijas galvenā resursa – cilvēkkapitāla – vērtību.

Demogrāfiskais spiediens pastiprina izmaiņas arī globālās ekonomikas struktūrā. Līdzīgi kā citās valstīs, izglītības pieejamība un kvalitāte ir būtiski izaicinājumi cilvēkkapitāla attīstībai Latvijā. Globālā, inovatīvā ekonomika pieprasa jaunas iemaņas un kompetences, pielāgošanās nemitīgām darba tirgus prasību izmaiņām rada vajadzību regulāri „atgriezties skolas solā”. Savukārt tas ir jautājums par finanšu un cilvēkkapitāla efektīvu izmantošanu valstī. Īpaši aktuāli kļūst jautājumi par izglītības sistēmas pieejamību un piemērotību darba tirgum. Viens no būtiskākajiem izglītības kvalitātes rādītājiem ir absolventu atbilstība darba tirgus prasībām. Mūsdienās šī atbilstība ietekmē gan cilvēku iespējas iekļauties darba tirgū, gan veidot veiksmīgu karjeru mainīgu tehnoloģiju un inovatīvas ekonomikas apstākļos.

Varam gaidīt demogrāfijas un izglītības sistēmas krīzi, jo nebūs, kas strādā un mācās. Varam arī izmantot šo situāciju pozitīvi – ražīguma celšanai, pilnīgākai iedzīvotāju integrācijai darba tirgū un investīcijām izglītības reformā, lai uzlabotu valsts ārējo konkurētspēju, izglītības atbilstību tirgus vajadzībām.

Jautājumi diskusijai

1. Cilvēkkapitāla izmantošanas ziņā Latvija ir viena no vadošajām (5. vietā) Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm. Tomēr nereti augsta nodarbinātība nenozīmē augstāku cilvēkkapitāla produktivitāti. Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, viens no efektīvākajiem līdzekļiem, kā kāpināt cilvēkkapitāla produktivitāti, ir profesionālā tālākizglītība, ar kuras palīdzību var uzlabot tautsaimniecībai nepieciešamo iemaņu apgūšanu cilvēkiem, kuri vecāki par 35–40 gadiem. **Kādi pasākumi jāveic, lai sekmētu vecāku cilvēku iesaistīšanos profesionālās tālākizglītības procesā? Kādi ir iespējamie mehānismi vecāku cilvēku pilnīgākai un ražīgākai integrācijai darba tirgū? Kādas būtu perspektīvākās nozares, kurās iesaistīt vecākus cilvēkus?**
2. Izmaiņas darba tirgū pieprasa reformas darba tirgus institūcijās. Darba algai jau tuvākajos gados precīzāk jāatspoguļo produktivitātes pieaugums gan uzņēmumu un nozaru griezumā, gan privātajā un publiskajā sektorā. Tiek skaidrots, ka saiknei starp nodokļu maksājumiem un pabalstu sistēmu jāsekmē intensīvāka līdzdalība darba tirgū un karjeras izaugsme. Ievērojama loma tiek piešķirta arī jaunām nodarbinātības shēmām – attālinātā un nepilna darba laika iespēju izmantošanai uzņēmumos un organizācijās. Nepieciešams arī izvērtēt, kādu lomu darba tirgū spēlē diskriminācija pret veciem cilvēkiem un iedzīvotājiem ar kustības traucējumiem. **Kādus mehānismus izmantot, lai veicinātu darba produktīvātes atbilstību darba algai gan privātajā, gan publiskajā sektorā? Cik lielā mērā darba devēji Latvijā ir ieinteresēti attālinātā darba un nepilna laika darba iespējās? Kādā veidā veicināt darbinieku tālākizglītību? Kādas ir lielākās barjeras, lai darba tirgū iesaistītu iedzīvotājus ar kustību traucējumiem?**
3. Lai ilgtermiņā attīstītu cilvēkkapitālu un nodrošinātu iedzīvotāju spēju veidot veiksmīgu karjeru mainīgu tehnoloģiju un inovatīvas ekonomikas apstākļos, tiek uzskatīts, ka prioritāri jāinvestē vispārējā izglītībā (pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas). Pētījumi liecina, ka valstis, kas mērķtiecīgi investē pirmsskolas vecuma bērnu izglītībā, uzrāda ne tikai daudz labākus skolēnu panākumus pamata un vidusskolas līmenī, bet arī lielāku vienlīdzību sabiedrībā. **Kādiem būtu jābūt prioritāriem pasākumiem pirmsskolas un pamatskolas izglītības mācību iestāžu un procesu pilnveidošanai? Kāda ir profesionāli izglītojošo mācību iestāžu nākotnes perspektīva un nozīme darba tirgū tuvākajā desmitgadē?**
4. Eiropā jau tagad tiek novērota un nākotnē pastiprināsies lauku teritoriju depopulācija. Teritoriāli nelīdzsvarota demogrāfiskā situācija vērojama arī Latvijā. Pašreizējie attīstības uzstādījumi paredz vienmērīgu teritoriju attīstību, taču nākotnē tā var būt apgrūtināta, jo visos Latvijas reģionos, izņemot Rīgu un tās tuvāko apkaimi, sagaidāms iedzīvotāju skaita samazinājums. Būtiski ir atbildēt uz jautājumu, kā var notikt vienmērīga Latvijas telpiskā attīstība nevienmērīgas demogrāfiskās situācijas apstākļos? **Kā reaģēt uz lauku teritoriju depopulāciju? Kā sekmēt mūžizglītības un profesionālās tālākizglītības attīstību reģionos un tās piemērotību darba tirgum?**

ATSPĒRIENS LATVIJA
2030

Tematiskā darbnīca

IESPĒJU VIENLĪDZĪBA UN RADOŠA UZŅĒMĒJDARBĪBA

Diskusijas materiāls

Kapitāls un darbaspēks ir kļuvuši par standartizētām "precēm". Ekonomikas globalizācijas apstākļos standartizācija veicina ražošanas procesu pārtapšanu par globālajā tirgū sniegtajiem pakalpojumiem. Šie pakalpojumi arvien vairāk tiek pārvietoti uz valstīm, kurās ir pieejams lēts darbaspēks. Tāpēc ekonomikas globalizācijas apstākļos Āzija ir kļuvusi par vislielāko ieguvēju. Ķīnas un Indijas ekonomiskās un eksporta izaugsmes tempi ir būtiski lielāki nekā Eiropā. Latvija arvien vairāk zaudēs savas vēl deviņdesmitajos gados eksistējošās lētā darbaspēka priekšrocības, jo, augot darbaspēka izmaksām, arvien vairāk standartizēti ražošanas un pakalpojuma procesi, visdrīzāk, tiks pārvietoti no Latvijas uz Āzijas valstīm.

Valstis ar dārgu cilvēkkapitālu, ja tām piemīt liels radošais kapitāls, arī var būt starptautiski konkurētspējīgas, jo inovācijas ir veids, kā pārvērst cilvēku intelektu un radošo potenciālu ekonomikas izaugsmē. Arvien vairāk ES līderu valstu eksportspēja ir cieši saistīta ar to radošo kapitālu. Piemēram, Zviedrija, Somija, Nīderlande un Vācija ir gan Eiropas eksporta, gan radošā kapitāla līderi. Jaunrade, kas rada inovācijas, ir kļuvusi par galveno ekonomikas izaugsmes veicinātāju. Tāpēc starptautiskajā konkurencē un ekonomikas izaugsmē izšķirošas kļūst valstu spējas attīstīt un piesaistīt radošus cilvēkus, kā arī radīt vidi, kas veicinātu gan jaunu ideju rašanos, gan šo ideju īstenošanu un komercializēšanu.

Mūsdienās inovācijas vairs netiek attiecinātas tikai uz augstām tehnoloģijām, bet arī uz jaunu ideju radīšanu un ieviešanu ikvienā darbības jomā. Ņemot vērā izglītības masveida paplašināšanos, arvien svarīgāk valstu konkurētspējai ir nodrošināt labu izglītību, kā arī iesaistīt jaunrades procesā pēc iespējas lielāku iedzīvotāju skaitu. Nepieciešamība pēc plaša radošuma nozīmē, ka mūsdienu sabiedrība nevar atļauties sociālās atstumtības dēļ zaudēt daļu sava potenciālā cilvēkkapitāla. Ekonomiskā sistēmā, kurā sociālā mobilitāte ir augstāka, augstāks ir arī sabiedrības radošums, jo katram spējīgam jauniem vai jauniem pat no zemākajiem sabiedrības slāņiem ir iespēja radīt un pierādīt savas idejas. Tāpēc mūsdienu globalizācijas apstākļos sekmīgākās ir nevis valstis ar zemākajām algām, bet valstis ar augstāku iespēju vienlīdzību, kas ar sociālu un kultūras vienlīdzību un teicamu izglītības sistēmu spējušas nodrošināt maksimālam skaitam savu iedzīvotāju radošu darbību.

Jautājumi diskusijai

1. Latvijas un arī Eiropas ekonomikas mugurkauls ir mazie un vidējie uzņēmumi (99% no visiem uzņēmumiem), tomēr vairākumam Latvijas iedzīvotāju uzņēmējdarbība nav iecienīta karjeras izvēle – tajā iesaistījušies tikai 12% iedzīvotāju, kas salīdzinājumā ar Ķīnu (25%), Austrāliju (21%) un Īslandi (18%) ir ļoti zems rādītājs. Daudzi (53%) Latvijas iedzīvotāji vēlētos kļūt par uzņēmējiem, tomēr tikai 7% iedzīvotāju kaut ko reāli sāk darīt šajā jomā. Jautājumi: **Kā iedrošināt sabiedrību uzsākt inovatīvu uzņēmējdarbību? Kā panākt lielāku iespēju vienlīdzību, nenodarot postu ekonomikai?**
2. Āzija un Indija veic milzīgus ieguldījumus izglītībā, zinātnē un tehnoloģijās. Tās strauji kāpina pieejamā cilvēkkapitāla kvalitāti. Šīs attīstības tendences rada izaicinājumus, uz kuriem nepieciešams reaģēt jau šobrīd. Latvija, tāpat kā citas mazās valstis, nespēs konkurēt ar Āzijas valstīm ne ar lētu darbaspēku, nedz ar samērojama apjoma investīcijām zinātnē un tehnoloģijās. Arī tirdzniecības bilance signalizē, ka Latvija kā vērtības radītāja ir vāji iekļāvusies globālā darba dalīšanā. Latvijai no visām ES valstīm ir vislielākais tirdzniecības bilances deficīta īpatsvars – 23% no IKP. Šajā kontekstā īpaši aktuāli ir jautājumi: **Kādas ir Latvijas priekšrocības un trūkumi globālajā darba dalīšanā? Kāda ir valsts loma uzņēmumu starptautiskās konkurētspējas kāpināšanā un globalizācijas radīto iespēju izmantošanā?**
3. Daudzi vadošie pasaules ekonomisti atzīst, ka globālās ekonomikas attīstību, tās virzienus nākamajiem gadiem nevar precīzi prognozēt. Vēl vairāk – ekonomikas globalizācijas apstākļos pieaug ne tikai valstu, pilsētu un nozaru savstarpējā saistība, bet arī neskaidrība un nedrošība par nākotni. Praktiski nav iespējams uzminēt, kādas nozares vai inovācijas būs komerciāli veiksmīgas pēc 10–20 gadiem un kādas nebūs. Pirms pieciem gadiem noteikti nebija daudz ekonomistu un biznesa ekspertu, kuri droši prognozētu sociālo tīklu kompāniju (Myspace, Facebook, arī draugiem.lv) un interneta reklāmas tirgu pārsteidzoši straujo uzplaukumu. Diez vai daudzi 2004. gadā prognozēja arī Latvijas kompāniju Aerodium un Madara Cosmetic panākumus. Jautājumi: **Kā vissekmīgāk atbalstīt jaunradi, ja nav skaidrs, kuras nozares būs vadošās pēc pieciem vai desmit gadiem? Kā valsts var vairogt ilgtspējīgu radošo kapitālu?**
4. Latvijai inovāciju jomā līdz šim ir vāji sasniegumi. 2007. gadā ES inovāciju rangā mēs ieņemam priekšpēdējo vietu, apsteidzot vien Rumāniju. Arī augsto tehnoloģiju eksports veido tikai 4% no kopējā Latvijas eksporta jeb 25% no ES vidējā rādītāja. Patentu un reģistrēto preču zīmju ziņā Latvija ir viena no pēdējām starp ES valstīm. Ņemot vērā situāciju inovāciju jomā, būtiski šķiet jautājumi: **Kādas izmaiņas ir nepieciešamas inovāciju sistēmā? Kā iesaistīt pēc iespējas lielāku sabiedrības daļu jaunradē? Kā nodrošināt masveida radošumu psiholoģiski depresīvā lauku rajonā?**

Tematiskā darbnīca

ATJAUNOJAMA UN DROŠA ENERĢIJA

Diskusijas materiāls

Pasaulē strauji aug gan pieprasījums pēc enerģijas, gan naftas un gāzes cenas. Sagaidāms, ka līdz ar augošo globālo pieprasījumu pēc fosilās degvielas, piegādes ķēdēm kļūstot arvien garākām un centralizētākām, kā arī palielinoties atkarībai no importa, augstās gāzes cenas zemākas nekļūs, bet visdrīzāk augs arī turpmāk. Lētas enerģijas laiki ir beigušies. Eiropa arvien vairāk nokļūst enerģijas atkarībā jeb spiesta importēt to no valstīm, kurās ir fosilās degvielas atradnes un kuras atrodas reģionos, ko apdraud stabilitātes trūkums.

Pieaugot fosilās enerģijas patēriņam, palielinās ne tikai to cena, bet arī tiek veicinātas neatgriezeniskas klimata izmaiņas. Jo pasauli *uzkarsē* lielais fosilās enerģijas (naftas, ogļu un dabas gāzes) patēriņš, kas arvien vairāk palielina siltumnīcas efektu. Visi pasaules reģioni, tajā skaitā arī ES un Latvija, piedzīvos nopietnu klimata izmaiņu ietekmi uz tautsaimniecību un ekosistēmām. Tāpēc fosilā enerģija un tās patēriņš vairs netiek uzskatīts par ilgtspējīgas nākotnes iespēju.

ES šobrīd uzņemas vadošo lomu pasaulē, lai pārvarētu klimata izmaiņas un enerģijas cenu kāpumu, kā arī stiprinātu tās enerģijas drošību. ES atbilde uz šiem izaicinājumiem ir energoefektivitātes un vietējo enerģijas resursu (jo īpaši atjaunojamo) izmantošanas palielināšana, enerģijas resursu un piegādātāju diversifikācija, nacionālās enerģijas infrastruktūras decentralizācija un integrācija ES enerģijas tirgū.

Jautājumi diskusijai

1. Enerģijas cenu pieaugums, enerģijas drošības mazināšanas un klimata izmaiņas radīs arvien lielāku apdraudējumu Latvijas iedzīvotāju labklājībai un dzīves kvalitātei. Lai labāk sagatavotos nākotnei, ņemot vērā draudīgās tendences enerģijas tirgū, būtu savlaikus jāuzdod jautājums: **Kādi vajadzētu būt valsts lomai ilgtermiņa enerģētikas problēmu risināšanā un kādas ir valsts rīcības iespējas un ierobežojumi?**
2. Latvija kopā ar Lietuvu un Somiju ir enerģijas ziņā visatkarīgākās valstis Ziemeļeiropas reģionā. Latvija kļūst arvien atkarīgāka no Krievijas importētajiem fosilās enerģijas resursiem, galvenokārt dabasgāzes un naftas. Ņemot vērā Latvijas ģeopolitisko situāciju, ir svarīgi uzdot jautājumu: **Kādas ir Latvijas enerģijas drošības un neatkarības iespējas un potenciālie risinājumi?**
3. Latvija ir 8. vietā starp ES valstīm enerģijas neefektīvas izmantošanas ziņā, un tās enerģijas intensitāte ir piecas reizes ir lielākā nekā enerģijas izmantošanā efektīvākajai ES valstij Dānijai. Latvijai pastāv ievērojams enerģijas taupīšanas potenciāls, jo īpaši ņemot vērā lielo privātā patēriņa īpatsvaru enerģijas bilancē. Jautājums: **Kādi varētu būt prioritārie pasākumi energoefektivitātes palielināšanai?**
4. Latvija ir bagāta ar atjaunojamiem enerģijas resursiem – viena no mežainākajām Eiropas valstīm, te ir auglīga zeme dažādu enerģijas kultūru audzēšanai un visnotaļ vējains klimats. Šie apstākļi rada labus priekšnoteikumus atjaunojamo enerģijas resursu vietējās enerģijas ražošanai. To apliecina arī Latvijas līderība ES valstu vidū atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanas ziņā. Šobrīd mēs eksportējam lielus biomasas enerģijas resursus, ko varētu izmantot paši savām enerģijas vajadzībām. Jautājums: **Kā veicināt atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanu un attīstību un kādi ir galvenie institucionālie šķēršļi atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanas palielināšanai?**

Plašāka informācija www.latvija2030.lv

ATSPĒRIENS LATVIJA
2030

Tematiskā darbnīca

INOVATĪVA PĀRVALDĪBA UN LĪDZDALĪBA

Diskusijas materiāls

Publiskās pārvaldes būtiskākā funkcija, raugoties no kapitālu pieejas viedokļa, ir sabiedrības sociālā kapitāla – cilvēku savstarpējo saišu un sadarbības mehānismu – mobilizēšana. Publiskās pārvaldes kvalitāte, tās saikne ar sabiedrības grupām un pilsoņiem tiešā veidā ietekmē sociālo un ekonomisko sakaru kvalitāti un ātrumu. Zemas sociālā kapitāla vērtības apstākļos, kad cilvēki uzticas un labprāt sadarbojas tikai šauras grupas ietvaros, netic kolektīviem mērķiem un darbībai, neuztur sabiedriskās kārtības normas, arī citi kapitāli – fiziskais, ekonomiskais, dabas kapitāls – tiek vāji un nepilnīgi izmantoti. Darījumi notiek retāk un lēni, resursi netiek maksimāli izmantoti, bet to lietošanā gūtie labumi un ieguvumi paliek šauras cilvēku grupas rokās.

Pēdējo desmit gadu Eiropas pieredze liecina, ka cilvēku līdzdalība tradicionālajās demokrātiskās pārvaldības formās samazinās. Arī Latvijā sabiedrības uzticība valsts pārvaldei un sabiedriskā līdzdalība ir visai zema. Cilvēki arvien mazāk iet uz vēlēšanām, nelabprāt iesaistās politiskajās partijās un arvien mazāk uzticas pārvaldības institūcijām, uzskatot, ka tās nepārstāv viņu intereses. Vienlaikus pieaug iedzīvotāju prasīgums pret publiskās pārvaldes darbību un interese par publiskās naudas racionālu izmantošanu. Ikdienas saskarsmē būtisku vietu ieņem digitālie mediji, kas tiek izmantoti gan viedokļu izteikšanai, gan informācijas meklēšanai, gan pakalpojumu saņemšanai. Arvien populārākas kļūst līdz šim maz praktizētas sabiedriskās diskusijas un sadarbības formas, piemēram, pašpalīdzības grupas, sociālo tīklu portāli un interneta diskusijas. Viss liecina par to, ka cilvēki nav kļuvuši politiski apātiskāki, bet mainījušās sociālās līdzdalības formas.

Jautājumi diskusijai

1. Publiskās pārvaldes izaicinājums ir reaģēšana uz līdzdalības formu maiņu. Turpinot izmantot līdzšinējos pārvaldības mehānismus, idejas un viedokļus par vēlamo lietu kārtību mēs uzzinām no arvien mazākas iedzīvotāju daļas, bet tas savukārt samazina gan attiecīgo lēmumu kvalitāti, gan leģitimitāti. Līdzšinējo pārvaldības mehānismu izmantošana idejas un viedokļus par vēlamo lietu kārtību ļauj uztvert no arvien mazākas iedzīvotāju daļas, kas savukārt samazina gan attiecīgo lēmumu kvalitāti, gan leģitimitāti. Šajā kontekstā īpaši aktuāli ir jautājumi: **Kā optimizēt pārvaldības darbu zemas sabiedriskās uzticības kontekstā? Kā palielināt Latvijas iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos un sadarbības kvalitāti? Kādas ir visefektīvākās formas Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanai kolektīvo lēmumu izvērtēšanā un pieņemšanā? Kā veicināt Latvijas iedzīvotāju individuālo ieinteresētību iesaistīties sev saistošu publiskās pārvaldes lēmumu un rīcību veidošanā?**
2. Latvijai kā salīdzinoši nelielai valstij inovatīvus pārvaldības un līdzdalības risinājumus ieviest ir vieglāk nekā lielām valstīm. To ieviešanas process ir īsāks, lētāks, vieglāk arī panākt sabiedrisku vienošanos. Jaunu sabiedriskās līdzdalības mehānismu meklēšanā vērts ņemt vērā citu valstu pieredzi un atsevišķus, citviet veiksmīgi izmantotus pārvaldības mehānismus, ieviest tos arī Latvijā (vairāk par pasaulē ieviestiem risinājumiem sk. 6.–9. lpp.). Tomēr, lai Latvija kļūtu par Eiropas līderi inovatīvu pārvaldības mehānismu ieviešanā, sabiedriskajām inovācijām jāķļūst par ikdienas praksi, kur pēc iespējas plašāks cilvēku loks iesaistās jaunu ideju radīšanā un pastāv sabiedriskajām inovācijām labvēlīga vide un infrastruktūra, kas ļauj šīs idejas īstenot dzīvē. Ir svarīgi izvērtēt: **Kādi šobrīd ir būtiskākie šķēršļi inovatīvu pārvaldības risinājumu radīšanai un ieviešanai Latvijā? Kādas citviet pasaulē ieviestās pārvaldības inovācijas varētu īstenot Latvijā?**

Plašāka informācija www.latvija2030.lv

Tematiskā darbnīca

TELPISKĀ ATTĪSTĪBA UN APKĀRTĒJĀ VIDE

Diskusijas materiāls

Latvijas vieta Baltijas jūras piekrastē ir svarīgs valsts telpiskās attīstības priekšnoteikums, kas vēsturiski ietekmējis apdzīvotības, satiksmes un ekonomisko aktivitāšu izvietojumu. Latvijai raksturīga apdzīvojuma un satiksmes infrastruktūras lineāri koncentriska, uz galvaspilsētu orientēta centrnieciskā struktūra, kas izceļ Rīgas īpašo lomu valsts telpiskajā attīstībā. Dabas vērtību teritorijas koncentrējas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē, lielākajos meža masīvos valsts rietumu un ziemeļaustrumu daļā, lielo upju ielejās, Austrumlatvijas zemienē un augstieņu teritorijās. Apdzīvojuma, satiksmes un dabas teritorijas, cita citu papildinot, veido vienotu Latvijas telpisko struktūru. Latvijas dabas kapitāla – apkārtējās vides un bioloģiskās daudzveidības – saglabāšana un ilgtspējīga apsaimniekošana jāveido tā, lai dabas sniegtie „ekosistēmas pakalpojumi” būtu pieejami arī nākamajām paaudzēm.

Telpiski un funkcionāli centriskais Latvijas teritorijas izkārtojums pastāv līdz ar pamatos sektoriālu valsts attīstības pārvaldību. Esošajā vienmērīgi izkliedētā apdzīvoto vietu tīklā ir augsta nevienlīdzība attīstības un izaugsmes ziņā. Apdzīvotās vietas savstarpēji ir vāji savienotas, kas apgrūtina pilsētu sadarbības tīklu, urbanizētu teritoriju un lauku partnerības attiecību izveidi. Nozaru attīstības skatījumā dabas teritorijas netiek pietiekami akcentētas kā vērtību kompleksi un attīstības resursi. Valstī dominējošais dabas aizsardzības princips ietver īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidi un saglabāšanu, nosakot dažāda veida ierobežojumus saimnieciskai darbībai. Valsts attīstībai ir svarīgi paaugstināt nozīmīgāko valsts attīstības centru kritisko resursu masu un veicināt to starptautisko konkurētspēju, kā arī vērtību apvienojumā veicināt visu pārējo apdzīvoto vietu attīstību un sadarbību.

Būtisks izaicinājums ir izmantot Latvijas telpiskās attīstības resursus valsts līdzsvarotai, teritoriālai, kā arī atbildības sadalījumā visu Latviju aptverošai un funkcionāli diferencētai valsts reģionālajai attīstībai. Mērķtiecīgai valsts attīstībai nepieciešams noteikt stratēģiski nozīmīgās valsts telpiskās struktūras sastāvdaļas, paredzēt to lomu un izmantošanu kā reģionālās/telpiskās attīstības līdzekļus.

Jautājumi diskusijai

1. Joprojām valstī nav definētas valsts, starpnozaru telpiskās attīstības atbildības tēmas, darbības jomas un vietas, kuru uzturēšana un attīstības nodrošināšana ir vienīgi nacionāla līmeņa uzdevums un kuru izpilde nav nododama zemāka līmeņa pārvaldes/pašpārvaldes institūcijām (plānošanas reģioniem).
Kuru valsts nozīmes Latvijas teritorijas daļu (telpas) un stratēģiski nozīmīgo objektu attīstība definējama telpiskās attīstības perspektīvā?
2. Latvijā ir palielinājusies to jautājumu aktualitāte, kas saistīti ar reģionālo attīstību, ko nosaka augošas atšķirības starp dažādām valsts teritorijām. Reģionālā politika valstī vēl joprojām ir pārmaiņu procesā, un Latvijas telpiskās attīstības perspektīvā definējamās nostādnes un telpiskie objekti var sniegt ieguldījumu, kalpojot par instrumentiem ilgtermiņa Latvijas reģionālās politikas definēšanai un īstenošanai. **Kuras teritorijas un vietas ir specifiski svarīgas reģionālās attīstības mērķu sasniegšanai?**
3. Laikā līdz 2030. gadam Latvija pārdzīvos lielas, ar globāliem procesiem saistītas pārmaiņas, tai skaitā ekosistēmas izmaiņas un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos. Uz šo izmaiņu radītajiem izaicinājumiem jāreaģē nekavējoties. **Kādā veidā celt sabiedrisko un institucionālo izpratni par dabas kapitālu kā izšķirošu dzīves kvalitātes sastāvdaļu? Kādi ir potenciālie ieguvumi un zaudējumi, ja par konkurētspējas pamatu izvēlamies Latvijas dabas bagātības (tai skaitā mežus, zemi, piekrasti, ainavu)?**
4. Latvijas dabas kapitāls – tīrā vide un plaša bioloģiskā daudzveidība – ir pienācīgi augstu jānovērtē un ilgtspējīgi jāapsaimnieko. Arvien mazāk pieejami kļūst dabas sniegtie „ekosistēmu pakalpojumi”, pie kuriem pieder ūdens, gaisa aprites un klimata regulēšana, augsnes auglības saglabāšana, barības vielu cikls, kā arī spēja mazināt dabas katastrofu sekas. **Kādas ir iespējas Latvijai veidot savu zīmolu kā ekoloģiskai, uz vides aizsardzības līderību orientētai valstij?**

Plašāka informācija www.latvija2030.lv